



29.10.2005.

## REZULTATI ANKETE UPCG

Unija poslodavaca Crne Gore je nedavno realizovala anketu među crnogorskim privrednicima, s ciljem sagledavanja osnovnih uslova poslovanja u Republici. U anketu je uključeno 113 privatnih preduzeća po metodi “slučajni uzorak”, uz samo jedan uslov - da je preduzeće koje učestvuje u anketi u privatnoj svojini. Smatramo da je ovakav uzorak u potpunosti reprezentativan i da može poslužiti i UPCG i najširoj javnosti za dalju analizu ove oblasti.

Dvije teme koje su činile osnovu ankete UPCG, bile su: rad državnih organa i stepen korupcije u njima. U tom smislu, a iz razloga izbjegavanja uopštenog ocjenjivanja državnih organa, anketom je koncipirano 12 pitanja kojima se vrši jasna diferencijacija u odnosu na pojedine državne institucije. Cilj UPCG je bio da se problem koji poslodavci imaju u komunikaciji sa državom što preciznije locira.

**I - Set od prva tri pitanja obuhvatio je opšte teme, na osnovu čijih se odgovora mogu izvesti sledeći zaključci:**

1. Državna administracija ima višak zaposlenih (95% anketiranih je tako odgovorilo).
2. Državna administracija je neefikasna za 40% poslodavaca, dok 48% smatra da efikasnost zavisi od predmeta. Iz ovakve disperzije odgovora može se zaključiti da je potrebno uraditi dublju anketu kako bi se utvrdilo da li je sami sadržaj tih predmeta uzrok neefikasnosti, ili se radi o predmetima inspirativnim za ucjenjivanje poslodavaca.
3. Da je državna administracija stranački ispolitizovana smatra 44% poslodavaca, dok 53% nema saznanja da je administracija stranački obojena. Svega 3% poslodavaca je dalo izričit odgovor da državna administracija nije stranački obojena. Činjenica da je 53% poslodavaca dalo neutralan odgovor “nemam saznanja”, odnosno da nijesu odgovorili sa “ne”, govori da je kod gotovo svih poslodavaca (97%) izražena jača ili slabija sumnja da je administracija podložna stranačkom uticaju.

**II - Set od naredna četiri pitanja odnosio se na rad najznačajnijih državnih organa sa aspekta poslodavaca** (Poreska uprava, Carine, Tržišna inspekcija, Inspekcija rada). Na osnovu rezulta ovog dijela ankete, mogu se izvući sledeći zaključci:

1. **Rad Uprave carina** ocijenjen je kao odličan od strane svega 5% Poslodavaca, 21% poslodavaca dalo je ocjenu "1", 26% ocjenu "2", 37% ocjenu "3" i 11% ocjenu "4". Ako ocjene "1" i "2" označimo kao *loše*, ocjenu "3" *dobro*, a ocjene "4" i "5" *u potpunosti zadovoljavajuće*, može se kazati da rad Uprave carina smatra lošim 47% poslodavaca, 37% (nešto više od jedne trećine) dobrim, dok je 16% poslodavaca u potpunosti zadovoljno njenim radom.
2. **Rad Poreske uprave** od strane 16% poslodavaca ocijenjen je ocjenom "1", 26% ocjenom "2", 37% ocjenom "3", 10% ocjenom "4", 11% ocjenom "5". Grupisanje ocjena kao u prethodnom slučaju (*loše, dobro, u potpunosti zadovoljavajuće*) govori da 42% poslodavaca smatra rad Poreske uprave lošim, 37% dobrim, a 21% u potpunosti zadovoljavajućim.
3. **Rad Inspekcije rada** ocijenjen je ocjenom "1" od strane 18% poslodavaca, ocjenom "2" od strane 16% poslodavaca, ocjenom "3" od strane 36% poslodavaca, ocjenom "4" od strane 23% poslodavaca, i ocjenom "5" od strane 7% poslodavaca. Grupisanjem po ranije objašnjenoj metodi, dolazimo do zaključka da rad Inspekcije rada lošim smatra 34% poslodavaca, dobrim 36% poslodavaca, a u potpunosti zadovoljavajućim 30% poslodavaca.
4. **Rad Tržišne inspekcije** za 21% poslodavaca zaslužuje ocjenu "1", za 28% poslodavaca ocjenu "2", za 30% poslodavaca ocjenu "3", za 11% poslodavaca ocjenu "4", a za 10% poslodavaca ocjenu "5". Grupisanje ocjena pokazuje da rad Tržišne inspekcije lošim smatra 49% poslodavaca, dobrim 30% poslodavaca, a u potpunosti zadovoljavajućim 21% poslodavaca.

**Opšti zaključak** je da je generalna ocjena o radu ova četiri državna organa takva da se može reći da je radom ova četiri državna organa polovina poslodavaca zadovoljna, a polovina nije. **Najmanje nezadovoljnih** je prilikom ocjenjivanja rada Inspekcije rada (34%), a **najviše nezadovoljnih** je prilikom ocjenjivanja rada Uprave carina (47%). **Najviše zadovoljnih** poslodavaca je u odnosu na rad Inspekcije rada (30%), a **najmanje zadovoljnih** je kad se ocjenjuje rad Uprave carina (16%).

Iz ovoga je nedvosmislen zaključak da je **Inspekcija rada najuspješniji**, a **Uprava Carina najlošiji** državni organ po mišljenju crnogorskih poslodavaca.

**III** - Set od naredna četiri pitanja odnosio se na **postojanje korupcije** u radu ova četiri državna organa. Na osnovu rezultata ankete mogu se izvući sledeći zaključci:

1. **U Upravi carina** korupciju prepoznaje 34% poslodavaca, 1% smatra da nema korupcije, a 65% poslodavaca nema saznanja o korupciji u Upravi carina. Indikativan je procenat koji je odgovorio sa “nemam saznanja” tj. odgovorom koji implicira neutralnost na izjašnjavanje po ovoj temi, što zahtijeva dublju stratifikacionu penetraciju radi preciznijeg zaključka.
2. **U Poreskoj upravi** korupciju prepoznaje 28% poslodavaca, 6% smatra da je nema, a 66% nema saznanja. I ovdje je prisutan visok procenat neutralnih, ali je uočljiv i znatno viši procenat onih koji izričito smatraju da korupcije nema u Poreskoj upravi, u odnosu na Upravu carina.
3. **U Inspekciji rada** korupciju prepoznaje 16% poslodavaca, 7% smatra da korupcije nema, dok 77% poslodavaca nema saznanja o korupciji. U ovom slučaju, znatno manji procenat poslodavaca smatra da u radu Inspekcije rada postoji korupcija. Međutim, tako velika razlika (razlika u odnosu na prethodna dva državna organa) se ne može tumačiti statističkim odstupanjem, već pozitivnijim odnosom poslodavaca prema Inspekciji rada. Neutralnost je u slučaju Inspekcije rada jače izražena (77%) u odnosu na prethodna dva državna organa, što je posljedica nižeg procenta potvrđenih odgovora.
4. **U Tržišnoj inspekciji** korupciju prepoznaje 27% poslodavaca, 1% smatra da je nema, a 72% nema saznanja o korupciji u radu ovog državnog organa. Uočljivo je da je procenat poslodavaca koji smatraju da u Tržišnoj inspekciji ima korupcije sličan procentu u ostalim organima (izuzimajući Inspekciju rada), kao i da je i ovdje visok procenat neutralnih (72%).

**Opšti zaključak** o korupciji u radu ova četiri državna organa je da više od dvije trećine poslodavaca sumnja da korupcija postoji, ali da bez jasnih saznanja o toj temi ne želi da se eksplicitno izjasni sa “ima” ili “nema”. Upoređujući ocjene pojedinačno, uočljivo je da je Inspekcija rada za poslodavce najmanje koruptivna, a da je Uprava carina za poslodavce organ sa najvišim stepenom korupcije.

**IV** - Posljednje pitanje odnosilo se na **makroekonomski ambijent**, odnosno na probleme koji najviše opterećuju poslovanje anketiranih.

Preko 26% poslodavaca smatra da je nelikvidnost najveći problem, 25% smatra da je to poreska politika, 15% da je to visina kamatnih stopa, 17% da je to carinska politika, 11% da je to rad lokalne samouprave, a 6% poslodavaca u drugim problemima vidi najveće opterećenje poslovanja.

Ovdje se jasno nameće **zaključak** da je najveća kočnica uspješnom poslovanju u sferi monetarne politike (odgovori “nelikvidnost” i “visina kamatnih stopa”), tj. da su to poreska i carinska politika. Svega 17% poslodavaca vidi u drugim problemima ono što opterećuje njihovo poslovanje. Imajući u vidu da Crna Gora nema svoju valutu, nije neočekivano što je disperzija odgovora ovakva.

Stručna služba UPCG